

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editur: Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR: IOSIF STANCA	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Rosa, a p. Marospetres, ctul Arad, iar abonamentele casarului Ju- liu Groșorean în Galsa-Világos.
--	----------------------------------	---

Comitetul de redacție: Dim. Boariu, I. Borlea, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Pe-
 tru Colțea, Pavel F. Dârlea, Iuliu Groșorean, Teodor Mariș,
 Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Traian Mașer, Dim. Olariu,
 D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădoan și Petru Vancu.

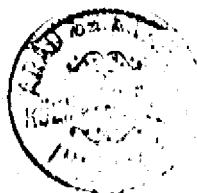
Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

Apel.

Ministrul de război, Ministrul ungar de honvezi și Ministrul austriac de honvezi, ca autoritatea centrală, pentru ajutorarea armatei întregi, în mod voluntar au organizat cu înțelegere reciprogă, în Budapest și în Viena câte un **oficiu pentru ajutorarea armatei.**

Pentru conducerea acestor oficii, este ordonat câte un general în rang mai înalt, *cercul lor de activitate se estinde în toate direcțiunile ajutorării făcute în mod voluntar.* Se face excepțiune la îngrijirea bolnavilor și a răniților, care își are organizarea specială (Societatea: „Crucea Roșie“), precum și sprijinirea familiilor ostașilor chemați la arme, care se face pe baza legii.

Rămâne ne atinse: activitatea reuniunilor, comitete-
 lor, locurile de colectat etc. deja înființate pentru aju-
 torarea armatei, ba și chiar oficiile destinate a sprijini
 armata, cari vor face din partea lor tot posibilul, ca aju-
 torarea făcută în mod voluntar, să se valoreze după pu-
 tință în mai multe forme și moduri. În privința aceasta
 vor servi bucuros cu sfat și cu îndrumare tuturor com-
 patrioților nostri din monarhie, precum și acelora cari

trăesc în coloniile noastre din străinătate, cari doresc a jertfi pe altarul Patriei în favorul acestui scop maiestos.

Oficiile pentru ajutorarea armatei, conform caracterului lor oficios, voesc a da, fără nici un interes, o direcțiune corespunzătoare tuturor mișcărilor de ajutorare, cari deja s'au înființat în monarhie și doresc a rămânea focalarul tuturor năzuințelor patriotice de felul acesta. În deosebi se vor îngriji, ca ajutorarea să corespundă întru toate și pretențiunilor vieții practice.

Aceste oficii sunt tot odată și centrele locurilor de informare pentru ajutorarea făcută în mod voluntar.

Pe baza aceasta sunt rugate toate acele persoane, societăți, comitete etc., cari doresc, în înțelesul celor zise, a conlucra în interesul ajutorării armatei, să se adreseze către oficiul pentru ajutorarea armatei la Ministeriul de război ces. și reg. (Kriegsfürsorgeamt des k. u. k. Kriegsministeriums Wien IX/3 Schwarzspanierstrasse 15), respective către oficiul pentru ajutorarea armatei la Ministeriul de honvezi reg. ung. (Budapest IV. Váci utca 38 sz.).

Fiecare dintre aceste oficii primesc donațiuni de bani pentru ajutorarea oricărei scop și aceste le va trimite fără amânare la locul destinat. Să colectează orice fel de donațiuni pe seama văduvelor și orfanilor acelor ostași cari au căzut în războiu, sau morți în urma osteneților militare, asemenea colectează donațiunile făcute în favorul ostașilor de pe câmpul de luptă și în genere să năzuesc, ca să sprijinească și să organizeze toate acțiunile de ajutorare.

Publicul să face atent, că nu este util a trimite articole, cari să strică ușor. Înainte de a se trimite astfel de articole este conzult a face întrebare la respectivul oficiu pentru ajutorarea armatei. Modul cel mai acomodat pentru ajutorare este: trimiterea de bani în număr.

Epistoale, întrebări făcute și donațiuni în bani pentru acele două oficii, precum și alte donațiuni destinate

Oficiului din Budapest, sunt a se trimite pe adresele sus amintite. Adresa pentru obiecte destinate oficiului din Viena este următoarea: Oficiul ministeriului de războiu ces. și reg. pentru ajutorarea armatei (An das k. u. k. Kriegsministerium Kriegsfürsorgeamt) Wien I. Stubenring.

Ambele oficii corespundează în toate limbile din Monarhie.

Pocăiții.

Toate fenomenele, fie de orice natură, își au necondiționat cauzele lor. Cauze trebuie să fie și la mișcările prozelitice, ce iau dimensiuni în chip spăimântător. Și dacă studiem de aproape aceste cauze cu aprofunditatea recerută, constatăm, că aceste cauze sunt de o ordine cu mult mai înaltă, după cum mi-se pare nouă, ceice ne ocupăm cu ele mai mult în mod accidental. Ne mulțămim, a spune niște cuvinte aspre la adresa acestor nemulțamiți, învinovățindu-i, că ar ascunde gânduri sinistre sub masca acestor treceri. După unii aceștia își părăsesc legea străbună, pentru a se subtrage dela sarcinile cultuali și bisericești; iar după alții, că aceștia ar fi cei mai demoralizați fii ai bisericeii de odinioară, cari fac numai speculă prin trecerile lor.

Dacă însă, după cum am zis mai sus, aprofundăm întreaga afacere; dacă studiem deaproape adevăratele cauze ale acestei mișcări, ne vom convinge, că învinovățirea, ce li se aduce, în mare parte e nebazată. Și e nebazată, pentru că însași experiența o dovedește aceasta. Edificarea și întreținerea caselor lor de rugăciuni, precum și alte spese diferite, ce le au, întrec înzăcit pe cele suportate în legea străbună. Zidirea și întreținerea acestei instituțiuni e împreună cu spese anorme, dacă luăm în socotința numărul restrâns al acestora. Și apoi aceste sarcini enorme sunt suportate cu toată resignațiunea, fără vre o cărtire. Iar în astfel de împrejurări nu li-se poate arunca în față învinovățirea, că și-au părăsit legea străbună pen-

tru ușurarea sarcinilor lor. Cum? Să fugă de sarcini, spre a se înglota în altele, înzăcit mai mari? E cu putință aceasta? Logica sănătoasă nu poate admite sarcini, mai sunt și espuși la injurii și vegzări din partea mulțimii. Reiasă deci, că cauza, ce i-a făcut, a-și părăsi legea, nu poate fi materia. Aci trebuie să fie altă cauză; cauză, care a produs însuflețirea, de a face sacrificii mai mari, ca și până aci.

Tot atât de nebazată e și învinovățirea cu immoralitatea, răzburarea etc. Că vor fi între ei și uscături, nime nu trage la indoială. Și apoi în biserica noastră nu vor fi uscături de acestea? Cine poate susține contrarul? Pocăitii în zilele de Dumineci și sărbători se adună mic cu mare în casele lor de rugăciuni, până când o parte din fiii bisericii noastre petrec timpul acesta prin birturi, în locuri de desmierdări și adeseori în certe și bătăi. Prin urmare nici cu morala nu suntem superiori acestora. Și dacă nici aceasta acuză nu se poate luă în serios ca cauză a trecerilor, atunci se impune dela sine întrebarea: Ce poate fi cauza a acestor treceri?

Prima convenire cu un »pocăit« lasă impresia, a aveă de lucru cu un fanatic religios. Din gura lui iasă citațiuni din Sfânta scriptură cu droaia; citațiuni pe cari el nu le înțelege deplin. Se leagă însă morțiși de litera cărții și cu provocare la aceasta voiește, a scoate la ivială avantajul credinții lor. Pe baza acestora, cercetând de aproape psihicul pocăitului, constatăm și respective putem staveri cauzele acestor treceri, cari se reduc la următoarele împrejurări.

a) slăbiciunea fisicului.

b) lipsa de cultură.

Ochiul ager al privitorului, va puteă constată cu ușurință din fața pocăitului adevărata lipsă de sănătate. În marea lor majoritate sufăr de anemie, neurastenie, histerie etc. Morburi, cari se numără mai mult între morburile sufletesti și ca atari — în toate lucrările lor — sunt conduși mai mult de sentimente, cari sunt dezvoltate în mă-

sură mare în contra rațiunii. Rațiunea, fiind subordonată acestor sentimente, nu poate determina voința individului care se acomodează întru toate sentimentelor sale. De altă parte lipsa de sănătate îl indispuce, și neaflând plăceri în viață, ia refugia la rugăciuni, în puterea cărora își află mângâierea sulletească. Le-a căutat el acestea și în biserica străbună, dar nu le-a aflat. Spiritul de libertate al bisericii străbune nu l-a mulțămît. Și-a căutat deci pe semenul său, cu aceleași sentimente, și cu el împreună și-a părăsit legea, în care a crescut.

Nu numai lipsa de sănătate, dar la nefericiții de pocăiți constatăm în grad mare și lipsa de învățatură. Înțeleg învățatură temeinică și nu spoiala, ce se obsearvă la cei mai mulți dintre ei. Învățatură temeinică agerește mintea și dă putere rațiunii. Urmarea e, că toate sentimentele se subordonează acesteia și ca atare nici o faptă nu se săvârșește, fără a trece prin sita rațiunii, care e îndrumătorul individului, spre săvârșirea faptelor bune și înfrânarea poftelor. Numai prin puterea ei putem pătrunde în esența lucrului, cunoscând binele și adevărul și întrucât aceasta învățatură lipsește pocăitului, în toate lucrările sale se lasă condus numai de sentimente. Rațiunea, fiind întunecată, în urma neștiinței, n'are nici un rol la săvârșirea faptelor. Căci individul, fără cultură, nu e capace, a face deosebire între formă și esență. Și fiindcă esența aparține rațiunii, iar forma sentimentelor, nu e mirare, că pocăitul se lasă condus de aceste sentimente.

Servitorii bisericii de odinioară, în simplitatea lor, puneau mare pond pe forma esternă a cultului divin în credința, că dela săvârșirea acestei forme atârnă darul și binecuvântarea lui Dzeu. O mătanie, o închinăciune nu se lăsă afară, socotindu-se ca o stirbire a întregității serviciului divin și în consecință ar lipsi și darul Celui de sus. Aceasta evlavie a fost foarte potrivită dispozițiilor sufletești a poporului nostru, lipsit cu totul de cultură. Stările de azi nisă au luat altă formă. Servitorii bisericii de azi stau pe o treaptă mai naltă de cultură. Și în pro-

porție cu aceasta cultură a dispărut și bigotismul de odinioară. Formei externe a serviciului divin nu i-se mai dă însemnătatea de atunci. Iar aceasta împrejurare nemulțamește pe ceice au rămas în stadiul vechiu de cultură și ca atare se lasă ușor ademeniți de ceice caută, a-i înstrăina de biserica lor. Numai aceasta e cauza, că mulți fii ai bisericii noastre trec în ceata prozeliticilor. Căci românul, care dela fire e atât de conservativ, e cu neputință să-și părăsească legea din răzbunare, ori din motive materiale. Numai motive de ordin psihic a putut determina pe mulți, a-și căuta liniștea și mulțămirea sufletească în ceata pocăiților!

Ni se pune deci întrebarea: cari ar fi mijloacele cele mai potrivite pentru îndreptarea răului?

După cele espuse până aci, rese până la evidentă, că numai cultura e unicul mijloc, cu care putem pune stavilă acestui rău. Prin luminarea minții crește puterea de judecată, punând pe individ în poziția, de a putea face deschiștinire între bine și rău, adevăr și minciună. Și investind spiritul cu aceasta armă a luminii, calea spre bine e asigurată. Sentimentele își pierd rolul conducător, determinând rațiunea, voința individului. Și odată voința determinată prin rațiune, individul va pune pond pe esență și nu pe formă, pe adevăr și nu pe credință deșartă.

Da, cultura e singurul mijloc, de a combate acest rău. Și întrucât școala și biserica sunt focularele de cultură, dela activitatea acestora atârnă îndreptarea răului. Școala de o parte și biserica de altă parte: ambele în serviciul culturii adevărate. Și încă una; preotul și învățătorul să premeargă întru toate cu ezeplu bun. Nu numai cu ezeplu, dar toate pentru popor! Căci și sfânta scriptură ne învață: »Păstorul cel bun își pune sufletul pentru turma sa«.

L. G.

Cum sunt și cum ar putea fi manualele școalelor noastre.

De: Teodor Mariș, inv.

Zi de zi se confirmă adevărul, că soartea popoarelor e în strânsă legătură cu gradul lor de civilizație.

Popoarele, cari la timpul său sau îngrijit de înarmarea lor cu armele puternice ale adevăratei civilizații, se bucură azi de bunăstare morală intelectuală, cari apoi aici pe pământ aduc și bunăstare materială, precum și poziția lor în fruntea popoarelor înapoiate în cultură.

Apoi dacă aici pe pământ putem vorbi de fericire, atunci cu drept cuvânt putem zice, că acele popoare, cari întrunesc aceste trei însușiri sunt fericite și numai una din aceste trei de lipsește, fericirea e necompletă.

Rari sunt indivizii și tot așa popoarele, cari dela natură sunt înarmați cu aceste trei însușiri, cari formează fericirea, dar și aceste excepțiuni necultivându-se se risipesc, întocmai cum prin cultivare se pot înarma cu acestea și acei indivizi și popoare cari n'au fost favorizați de soarte în toată privința. Prin urmare, atât individul, cât și poporul, care voeste să-și ajungă scopul vieții omenești desfipt de Creatorul nostru, trebuie să se cultive, iar începutul acestei cultivări este școala bună.

Școala însă pentruca să poată fi bună are lipsă de factori și mijloace ajutătoare precum și de împrejurări favorabile. Nici școalele însă nu au norocul toate a fi îmbrățișate de aceste cerințe, cari să o ajutore întru împlinirea misiunii sale.

Școlile noastre — cari ne interesează în locul prim — întâlnesc mulți din factorii chemați, cari lucră direct în contra acelora.

Multe sunt pedecile ce le întimpină școalele noastre pe cari toți le cunoaștem; însumi cu alte ocazii am arătat o parte din ele, iar în cele următoare voi să arat încă o pedecă mare, care delăturându-se, după cum voi arată conform modestelor mele puteri, ar însemna ridi-

carea școalei în interesul cultivării poporului nostru pe o treaptă mai înaltă, pentru că a ne tot plânge contra împrejurărilor și greutăților nu însemnă nici o înaintare, din contră ajutam împrejurărilor de a se înăspri dacă nu vom căuta toți din toate părțile mijloace de ale delatură. — Deci nu trebuie să desperăm în fața greutăților căci zice Românul: »Toată buba își are leacul« trebuie numai cautat leacul și rana se va vindeca. Cu aflarea acestui leac m'am ocupat și eu călăuzit fiind de două sentințe: »Drumul bun duce jumătate din povară«, iar »Instrumentele bune fac de sine lucrul pe jumătate« și cugetându-mă la aceste sentințe, involuntar am reflectat asupra activității noastre și am aflat că se potrivesc foarte bine. Drumul bun e metoda bună, iar instrumentele bune sunt manualele școlare compuse pe baza metodei bune.

Manualele de școală compuse pe baza unui metodă bună ar fi noul mijloc prin care ni-se va ușura și munca noastră, sau și dacă nu ni-s'ar ușura munca, barem după munca ce o prestăm ajungem la un rezultat înbucurător tuturor pe cari îi interesează sincer chestiunea școalelor noastre, dar mai presus de toate am ridică prin munca noastră la adevărata sa menire de om pe fiii membrii ai societății omenesti înarmându-i cu cele trei virtuți, cari compun fericirea, care e scopul principal al școalei.

Poate manualele de până acum nu sunt bune? ne-ar întreba cineva. Răspuns acestei întrebări și-a dat însuși întrebătorul atunci, când zicea școlărilor săi: »Nu te lua după carte«. Apoi mă rog mai mare nedreptate decât a da școlărilor carte ca să învețe și apoi ai zice să nu se ia după ea, nu-mi pot închipul. Un om mare va citi multe cărți și bune și rele, el având judecata va ști căror să urmeze, unui prunc însă pe care trebuie să-l deprimem la exactitate, trebuie să-i dăm în mână numai astfel de cărți, de cari el trebuie să se țină, acelea să fie naintea lui purul adevăr, că cum înțelege el cele învățate ne putem convinge și necondiționat trebuie să o facem aceasta, dar pe altăcale fără a reduce la zero însemnăta-

tea cărților naintea școlărilor poate pe viața întreagă. În viață sunt mulți oamenii aceia, cari susțin că cărțile, foile conțin lucruri neadevărate și ca atari nu merită o a perde timpul și a-și lua ostăneală să le cetească. Oare aceasta cărare nu își are izvorul în vorbele învățătorului său: »Nu te lua după carte«? Ba da, pe lângă un alt izvor și mai mare arătat de mine în acest organ Nr. 1 1909 și în aceste vorbe își are începutul.

Da susțin și eu că după manualele de azi nu se poate lua școlarul — nu în atâta pentru limbajul în care sunt scrise — și nici învățătorul, care zice școlărilor: »Nu te lua după carte« o face aceasta exclusiv din acest punct de vedere, ci cei mai mulți o fac cerând dela băeți să simplifice materialul prelucrat în o temă oarecare. O astfel de pretenziune din partea învățătorului — constrâns de altcum să facă așa — e de tot nedreaptă, pentrucă din haosul cel mare al frazelor încurcate un om mare abia după cetire de 2—3 ori e în stare a scoate miezul, un școlar însă nu se va ști descurcă din ele.

Aceasta o se o dovedesc cu niște exemple luate din manualele de cari dispunem azi. Nu voi aminti manualul nici autorul, că nu voesc a face recenziune prin ce m'aș împărtăși eventual de imputări deși nu o fac aceasta cu intențiunea rea, ci numai ca să scot adevărul în favorul școalelor noastre. Iată exemplul. Despre Ilie Iorest fără ca școlarul să fie auzit cândva și să știe că cine a fost să începe în manual așa: »La recomandarea lui Matei principelui Munteniei, George Rákoczy I. întărește de metropolit în Gyulafehérvár pe Ilie Iarest. Acesta eră un monah venit din provinciile române și fu ales de metropolit cu formalitățile prescrise, de sinodul preoților.

Dar fiindcă s'a opus propagandei calvinești curând se puse la cale delăturarea lui din scaunul metropolitan.

Delăturarea avu aparință legală. Căci sinodul ce s'a ținut la 1643, fiind compus din inimizii lui, l-a judecat: să fie depus din scaunul mitropolitan, degradat din preoție și predat tribunalului spre pedepsire.

Acum să facem puțină analiză a sufletului școlarului, care are să învețe pe Ilie Iorest din acest manual. Admit că lecțiunea nainte de a pune pe școlar s'o învețe din carte a fost preleasă de către catichet bine. Școlarul mergând acasă, peste câteva zile — ba conform numărului oarelor din religie la școala cu 6 clase — abia la o săptămână vine iar rândul pe Ilie Iorest, când școlarul deci are a se pregăti cu lecțiunea. Le cugetă deci, că ce și are din religie și va afla ca pe Ilie Iorest. Se va mai întrebă în sine: »Cine a și fost Ilie Iorest« ? Vor fi și de aceia, cari își vor aduce aminte de cele auzite despre el nainte cu o săptămână dela catichet, dar vor fi și încă cei mai mulți cari nu-și pot dea seamă despre acelea, sunt deci constrânși a luă cartea la mână, căci lecția are s'o știe. În școlar deci, când a știut ce e lecțiunea s'a născut de odată și întrebarea: Cine a fost Ilie Iorest? Nesciind da singur răspunsul caută în carte să-l afle, iar în carte răspuns întrebării puse de el află: »La recomandarea lui Matei principelui... etc. Va ceti și resceti lecțiunea și numai după multe multe cetiri va fi în stare să scoată din cele scrise că cine a fost I. Iorest.

Ba citez să afirm, că dacă un școlar, care n'a fost prezent la predare, dar acasă a învățat pe I. Iorest din carte așa cum ea este scrisă de i-s'ar pune și numai întrebarea: Cine a fost I. Iorest? n'ar ști răspunde. Ar zice poate după cele cetite din carte, că a fost principe, că a fost recomandat, ori cine știe ce ar mai zice numai adevărul nu l'ar spune.

Acum se vedem ce influință are o astfel de carte asupra școlarului. Despre școlarul care, când a știut că care îi e lecțiunea s'a întrebat însuși, cine a fost I. Iorest? trebuie să avem cele mai mari speranțe, el e un școlar, care voește să știe, că ce învață și să-și poată dea seamă despre ele și apoi chemarea școlii e a face ca toți școlarii să-și dea seamă ce fac, va să zică, să-i deprindă la cugetare independentă, luând deci un astfel de școlar cartea în mână se vede în fața unui contrar cu care el

sărmanul nu se va ști lupta, ci ori își va ignora contrarul, — atunci vede el de ce învățătorul zice: »Nu te luă după carte«, ori se va lăsa de bunul său obicei de încercă singur să judece asupra celor învățate, zicând că în carte și așa nu e cum înțeleg eu.

Perzând el curajul de a judecă singur asupra lecțiunei a pierdut busola, care cartea și școala au datorința a i-o întări spre a se ști orientă nu numai în lucrurile sale școlare, ci și în viață.

O astfel de carte îl face a se despărți de un sincer pretin. Dar ce cu lecțiunea? Lecțiunea de voie de nevoie trebuie s'o învețe, apoi dacă nu devine încăpăținat, ci e băiat bun, o memorează mehanic, vorbește din literă în literă, mai se abate vorbind stricat, folosind espresiunile din carte nelogic, iar cunoștința despre subiect se reduce la zero, asemenea nici sufletul nu i-s'a mișcat, cu toate ca spre pildă I. Iorest e model de caracter religios, pentrucă cartea nu e scrisă conform gradului de pricepere a școlarului și nu are în vedere momentele psihologice ale acestuia. După modesta mea părere I. Iorest pentruca să fie mai ușor înțelegibil din partea școlarilor chiar și când n'au auzit prelegerea, iar în sufletul acelor școlari pe cari ni-a succes a-i deprinde la judecare ca ideile să se reproducă de sine, după o simplă întrebare a școlarului Ilie Iorest e a se scrie în manualul școlarilor așa: »Ilie Iorest a fost un monah (călugăr) din România. El fû ales de către sinodul preoților și întărit de Gerge Rákoczy I. de metropolit gr.-ort. rom. în Gyulafehérvár. I. I. a iubit foarte tare credința noastră strămoșească, de aceea n'a lăsat ca Românii să treacă la legea calvină. Pentru aceasta George Rákoczy I. principele Ardealului, care voia să facă pe Români calvini s'a mâniat pe el și voia cu orice preț să-l alunge din scaunul mitropolitan. Aceasta a și făcut-o, căci sinodul ce s'a ținut la anul 1643 fiind compus din mai mulți inimici (dușmani) de a lui I. I. l'au judecat: să fie alungat din scaunul mitropolitan, degradat din preoție și predat tribunalului spre pedepsire.

Scrisă fiind astfel lecțiunea din chestiune școlarul cu mare ușurință va afla :

1. Cine a fost I. Iorest. 2. Ce calități a avut de istoria bisericii noastre îl amintește între bărbații ei în-sămnați și 3 că ce a suferit el pentrucă și-a iubit legea și a învățat și pe alții aceasta, din partea calvinilor. Mai adăugând cătră aceasta ca învățatură morală și model de caracter religios, ceea ce e scopul lecțiunei — căci altul nu poate fi — că I. I. toate acestea nedreptăți și pedepse aspre le-a suferit mai bucuros, decât să se lapede de legea sa. El ușor putea scăpa de ele și putea rămânea și mai departe metropolit, ba i-s'ar fi făcut și fel de fel de daruri dacă se lăpădă de legea sa și sfătuiă la aceasta și pe Români; el însă aceasta n'a făcut-o, ci le-a răbdat toate pentru legea sa străbună. Din ce apoi școlarul singur estrage învățatura morală și va fi încurat și cu rolul lui I. I. în istoria bisericii române. Toate acestea însă în manual din chestiune sunt neobservate, ci în locul acestora la urma lecțiunei reproduse mai sus din manual, cvazi ca estras de morală să zice: »Pe urma acestei hotărâri bravul metropolit a suferit o pedeapsă de tot grea și umilitoare«. Acesta ar fi să fie estrasal moral ce se urmărește prin tratarea bărbaților ca model de caracter religios, cum a fost și I. Iorest, că cum influințează aceasta zicere din urmă asupra sufletului școlarului din punct de vedere al scopului urmărit o știă toți aceia, cari știu că ce e în stare a mișcă sufletul școlarilor.

Alt exemplu :

Într'un manual de Istoria patriei merit a se da în mâna școlarilor e tratat regele Matei pe patru pagini întregi. Adevărat că vieța regelui Matei a fost plină de fapte mărețe încât merită să fie cunoscute din partea școlarilor. E întrebare însă, că cum o putem face aceasta ca școlarul să o priceapă sau mai bine zis să se ajutore cu manualul după cele auzite dela învățator. — În cele 4 pagini cât e tratat despre Matei sunt însă și multe fraze, cari ar fi mai bine omise din motivul ca nu prin

estinderea prea mare a materialului când școlarul e pus să învețe acasă să se disgate, să-si peardă pofta de a o învăța, pârându-i lucru prea mare. Au oamenii mari, câte lucruri nu întrelasă ale săvârși pârându-le prea grele? Și de multe ori o fac aceasta și când știu pozitiv că le-ar aduce folos, cu atât mai vârtos o fac aceasta copiii, cari nu au mintea omului matur de a judecă nainte rezultatul lucrurilor. Și cum s'ar putea face reducerea? Sunt unele idei, cari mai ușor se apercipiază din partea școlarilor de ez.: Că cei 20.000 oameni ai lui Szilágyi unchiul lui Matei strigară la un semn dat pe Dunărea înghețată: »Trăiască regele Matei« cu greu o vor uită școlarii și numai după o singură prelegere, fără ca să o mai cetească din manual, și aceasta din motivul, că la propunere pe ei i-a surprins faptul că un rege să se aleagă în liber și încă iarna în frig, văzând ei până și alegerile de păstori comunali că să fac la casa comună, și când au auzit aceasta îndată și-au închipuit în imaginațianea lor Dunărea înghețată, asemănându-o cu atare vale cunoscută de ei, asemenea și pe cei 20 000 oameni li par că-i văd sgriburind de frigul cel mare, că cu toate că erau mulți nu s'a rupt ghița sub ei. Acestea toate și alte asemenea îi preocupă pe școlari, ba pe alții în așa măsură că sub tot decursul prelegerii, el nu e mai atent la prelegerea ce să continuă ei meditează sau se delectează asupra acelei părți, din prelegerea carea pe el a fost în stare a-l mișcă și ca atare cu greu o va uită, prin urmare nici nu are lipsă să o mai cetească. Alt exemplu: La începutul anului școlar curent tratând România am vorbit școlariilor despre regretatul Vlaicu — notez că ei nici unul n'a cunoscut pe Vlaicu personal — spunându-le locul unde ni-s'a întâmplat marea catastrofă. Și oara următoare la examinare, ba chiar la sfârșitul anului la repetiție școlarii mei au uitat mult din România, dar că unde a căzut Vlaicu din sbor, n'au uitat, măcar că satul Bănești nu e pus nici pe mapă, nici în cartea lor. Și nici nu cred că vor uită cândva pe Vlaicu. Foarte multe exemple aș pu-

teă aduce, de unde ușor putem vedeă că sunt unele idei, cari cum am zis se apercipiază și încă pe timp durabil mai bine în sufletul școlarilor din motivul, că unele se pot intui, asămăna, pe școlari îi interesează mai tare, îi emoționează, iar altele sunt ajutate de imaginațiune.

De astfel de idei autorii de cărți ar trebui să ție cont la compunerea manualelor, din motivul ca cei pe cari i-au emoționat la predare văzurăm că le posed și peste un timp mai îndelungat, iar pe cari nu i-a mișcat predarea de loc, luând cartea sigur numai îi va disgustă, văzând materialul cel atât de estins, i-se va părea un lucru pe care el cugetă nici când nu-l va putea învăța, prin urmare nici nu se va nizu spre aceasta.

Alte espresiuni din manuale încurcă mintea școlarilor, unele din motivul, că sunt prea circumscrise, altele iar din motivul, că n'au bază în sufletul poporului nostru. Așa bunăoară se zice la Lupta dela Mohaci, în manual: »Turcii strigau Allah! iar Maghiarii Isus!« Adevărat, că poporul maghiar când se află în primejdie exclamă: Isus! Poporul român cătră sufletul căruia ne adresăm ca să ne înțeleagă nu exclamă așa, ci zice! Oh Doamne! Vai Doamne! sau Vai de mine! Scopul acestui pasagiu din lecțiunea respectivă după mine nu poate fi ca școlarul să învețe cum exclamă cutare popor în năcazul lui, ci e ca să le facem idee despre lupta cea înfiorătoare, urmată prin ciocnirea trupelor contrare însoțită de bubuitul tunurilor, din care apoi putem abstrage idealul de a muri pentru patrie.

La acestea toate însă numai așa putem ajunge, dacă influințăm direct asupra sufletului școlarilor spre a-i mișcă și emoționa, ceea ce după mine numai așa o putem ajunge, dacă întrebuițăm limba școlarilor, dar și aici numai prin espresiuni, cari au mai mult comun cu comoara sufletului lor, sunt mai aproape de ei.

Sunt cum zic foarte multe fraze în toate manualele noastre — ceea ce pentru a se arată în întregime nu e nici timpul, nici coloanele unei reviste nu o permit, dar

pre cum am zis nici mie nu mi-e scopul să fac recenziune — care nu contribuie cu absolut nimic nici la înmulțirea cunoștințelor școlarilor, dar nici la cultivarea sufletului lor, ci numai încurcă pe cei mai desteri, iar pe cei mai puțin desteri îi disgustă cu totul de carte.

Acestea ar trebui omise tratându-se în manualele școlarilor numai miezul cunoștințelor, care având legătură cu prelegerea învățătorului va reproduce în sufletul școlarilor ideile ce i-au emoționat la prelegere.

Sum sigur, că școlarii, când vor auzi de alegerea lui Matei își vor aduce momentan aminte de cei 20.000 oameni de pe Dunărea înghețată, iar cele de a doua fiind de-a dreptul păgubitoare școlarilor cu atât mai vârtos trebuie omise.

La acestea ni-ar zice cineva că intenționez memorizarea mecanică și că uit că după o cetire a unei bucăți școlarii și îndeosebi ceice ajung să învețe Istoria, Fizica etc., trebuie să fie în stare a o reproduce liber. Acelor le zic că o știu aceasta, mă cuget asupra acelui fapt chiar când scriu aceste rânduri, dar să ne dăm bine seamă despre cele ce vorbim. Când școlarul e pus că după ce a citit cutare bucată de cetire, are să ne reproducă narațiunea respectivă dându-i curs liber puterii lui de vorbire independentă și cugetare, când adeseori putem vedea, că școlarii mai isteți, mai adaugă ceva cătră poveste — un fapt ce ne cauzează plăcere, — cei mai slăbuți omit ceva, ceea ce iarăși nu are să ne supere, pentru că povestea respectivă tot poveste rămâne ori mai adaug puțin ori mai ciuntesc din ea. Altcum stă însă chestiunea la studii. Aici e vorba de știință, deși numai în elemente; prin urmare, nu se poate permite ca într'o știință — fie istorie, fizică etc. — sistemizată de oameni luminați în decurs de timp îndelungat să facă școlarii schimbări prin adaugere ori ciunțare, ci aceasta trebuie s'o învețe precis așa cum ea e sistemizată, iar aceasta nu o poate face numai după o prelegere bună și cu ajutorul învățătorului, cari, notițe nefiind permise în școlăle noastre, trebuie în-

locuite cu manuale bine întocmite, și cari se reinprospe-teze ceea ce în urma unei prelegeri a început să se aco-pere de valul uitării, dar nu prin fraze lungi să-l încurce pe școlar și în aceea ce poate mai știe din predare.

Prin urmare lecțiunile în manualele școalelor noastre au să fie scurte, scrise în ziceri clare, conținând numai aceea ce e absolut necesar pentru înmulțirea cunoștințelor și cultivarea sufletului lor, omițând tot ce nu servește acestor două scopuri, ca și un rău, care n'are altă me-nire decât a încurcă mintea școlarilor și ai disgusta de carte.

Despre Matei am prelucrat însumi și publicat o lec-țiune în acest organ Nr. 4 și 5. Cum am zis și la înce-put viața lui Matei a fost plină de fapte mărețe pe cari școlarul trebuie să le știe, lecțiunea mea încă a fost tare estinsă, dar numai pentru învățator — și așa și trebuie pentru că cine voește să învețe pe cineva, trebuie să știe mai mult decât acela — deci am împărțit-o în trei uni-tăți, la fiecare unitate am făcut sistemizarea cunoștințelor tratate în ea, lăsând că școlerii aceasta s'o învețe până pe oara viitoare, după a III-a unitate, adevă la sfârșitul lecțiunii am făcut sistemizarea generală a cunoștințelor tratate în 3 prelegeri și pe care li-o prezint acum în în-tregime spre studiere. Aceasta sistemizare din conside-rare la spațiu îngust al revistei noastre nu o mai repro-duc și aici ceice se vor interesa o vor afla în acest organ Nr. 5—911, se întinde pe o pagină. Dacă despre regele Matei va ști numai atâta un candidat dela examenul de maturitate, sum sigur că va fi suficient, și atunci cu atât mai vârtos e de ajuns unui școlar de cl. V. elementară. Prin urmare scopul îl ajungen prin o prelegere bună și cel mult prin o pagină de manual tipărit mai mult pen-tru reinprospetarea celor auzite în prelegere, pentru că dar să molestăm școlarii punându-i să cetească eventual să în-vețe, memorizeze patru pagini, din cari la urma urmelor nu va ști nici cât e pe a patra parte de pagină, nefiind el în stare să abstragă din maferialul horibil cele de lipsă.

Până când omițând cărțile superflue chiar și când ar fi ușoare și cu atât mai vărtos pe cele nepotrivite și tratând numai ce e mai necesar, adecă mezul ce școlarul necondiționat să știe așa după cum aceea este sau s'a întâmplat, am ușurat poziția școlarilor nepărându-li-se imposibilă munca ce au să o facă pe deoparte, iar cunoștințele povestite de învățator la predare mai mult pentru a le desvoltă interesul față de lecțiune, sunt sigur că vor fi reproduse de ideile prescrise, bine întocmite și depuse în manual, în ziceri clare și scurte. Cu câtă bucurie va povesti el celor de acasă, cari luându-și cartea vor se controleze de-a învățat el, despre lucrurile învățate din carte amplificându-le și dânsul apoi cu cele auzite dela învățator pentru desvoltarea interesului. Cât va fi el de fericit că poate spune alor ai săi mai mult chiar decât e în carte și aceasta o va face-o și peste un bun timp după eșirea din școală, cartea o va păstră și iubi ca pe un bun prietin care-i reinprospetează vieța trecută a copilăriei, cu drag își va aduce aminte și de învățatorul lor, care cât de frumos le povesteă. Cumcă prin aceasta nu cuget și nici nu-i permis să se facă memorizare mecanică, las să o dovedească procedura următoare, care trebuie aplicată la examinarea fiecărei teme. Să luăm de pildă pe Ilie Iorest. Școlarul cu ajutorul notițelor făcute împreună, respective cu a manualului dacă ar fi bun, va vorbi despre I. I. așa cum am arătat eu mai sus. După ce școlarul ni-a spus atât, îl întreb: Cine a fost I. I. Dela noi din țară a fost I. I.? Ce a fost? Unde? Pentru ce il numără biserica noastră între bărbații săi aleși? Ce a pățit pentru că a apărat pe Români de-a se face calvini? Putea el scăpa de pedepsele acele? Cum? Pentru ce nu a făcut el aceasta? Bine a făcut ce a făcut? Ce se întâmplă cu Românii, dacă pe timpul acesta am fi avut un metropolit slăbănog? Cu ce îl recunoaște biserica noastră pe I. I. pentru faptele sale? Ce trebuie să învățăm dela I. I.? Dacă școlarii ne vor răspunde la toate aceste întrebări, atunci putem fi siguri că n'au memorizat

mechanic, ci că da, sunt stăpâni peste ceea ce au învățat din carte și reprodus și că prelegerea a contribuit, atât la înmulțirea cunoștințelor, cât și la nobilitarea sufletului școlarilor.

Prin aceea, că eu aș pretinde ca manualele să conțină numai ce e neapărat de lipsă și pe care școlarul s'o învețe, doresc a ajunge ca școlarii să știe vorbi independent în ziceri clare, prin ce li-se va așeză mîntea, se vor deda și ei atât în vorbire, cât și în scriere să fie cât se poate de clar — vorbirea e icoana cugetului — exprimându-se scurt dar sigur și logic, nu pe cum suntem siliți a auzi astăzi școlarii diligenți învățând din manuale, ziceri lungi fără început și sfârșit, fără logică, văzându-i cum se clatină la fiecare cuvânt, prin ce ne dovedesc, că nu sunt stăpânii celor ce le reproduc. Poate va zice cineva ca să prescurte învățătorul ce nu e de lipsă din carte, aceasta să poate unde să poate, dar spre pildă avem o carte de religie din care dacă voești să prescurți câteva ziceri cari nu pot fi însușite de școlari decât pe foarte puțin timp și fără nici un folos practic, atunci nu mai are înțeles pasajul următor, dacă nu face o radicală schimbare în întreaga lecție, la ceea ce n'ai timp, dar și unde se poate de ce s'o facă învățătorul care abia are timpul suficient pentru predare? Și pentrece să nu o facă autorul respectiv, dacă voește ca munca sa să fie folositoare? Poate s'o află în manualele noastre și lucruri de prisos? ar zice cineva. Nu, sunt toate lucruri bune și își au însemnătatea lor nu însă pentru a se da în mîna școlarilor, ci mai mult a învățătorului — pentrece însă judecate din acel punct de vedere au iarăși alte scăderi. Ori va zice cineva că trebuie să se facă așa și pentru torma externă a manualului. Dacă de fapt se ține cont de aceasta împrejurare, atunci în zisa lui Plutarch ne grigim ghetele, dar ne negligăm picioarele.

Ce poate fi pentru învățător nu poate fi și nu-i permis să fie în același timp și pentru școlar, ci aceste trebuie izolate unele de altele, întocmindu-se pentru înva-

țator manuale ajutatoare, în cari apoi nu e destul a da numai cunoștințele pe larg, ci trebuie dat și indigetările metodice de lipsă la predarea lecțiunei, cum să fie predarea interesantă, ca școlarii mai bine s'o priceapă, spre a fi mai durabilă cunoștința în sufletul lor, cum să influințeze aceasta asupra sufletului lor spre ai cultiva și multe alte indigetări pedagogice, toate în interesul școalei și a învățământului, iar manualele menite a se da în mâna școlarii să fie sistemizări clare și bine întocmite.

Aceasta ar fi idealul manualelor școlare, când adecă am avea manuale ajutatoare în raport strâns cu manualele școlarii și în consonanță sau mai bine zis pe baza planului de învățământ.

Și cum am putea ajunge la astfel de manuale? Noi dascălii români nu avem cursuri de vară, în cari ne-am înmulți cunoștințele padagogice cu cele mai nouă progrese ale acestei științe, că nu le avem pe acestea în formelor, totuși ne-am putea apropia de rezultatul acestora în forma arătată de mine în acest organ Nr. 9-10/1913 ceia ce însă nu atărnă dela voința noastră. Tocmai din motivul că noi pe alte căi nu ne putem înmulți cunoștințele avem lipsă de manualele amintite mai sus, la cari putem ajunge purcezend în modul următor:

Mai în anii trecuți mi-a ajuns în mâni un manual dela o școală izraelită, sus pe fața primă am cetit: Compus din încredințarea Reuniunii inv. etc. de X-Y. Pentru ce nu s'ar putea ocupa și Reuniunea noastră cu întocmirea de manuale ajutatoare pentru învățatori, precum și de manuale pentru școlarii? Noi în Reuniune ne ocupăm cu multe lucruri, dar oare de ce nu neam putea ocupa și cu compunerea de manuale, de ce avem lipsă arzândă. Fiind în preajma adunării generale a Reuniunii noastre, îmi iau voe a-mi spune părerea, că cum s'ar putea compune manualele din chestiune.

Adunarea generală încă în ședința din anul curent să însărcineze pe vre-o 2—3 membrii ai săi — sau fiind aceasta cam greu de cumva nu imposibil a da cuiva o

asa sarcină pe care eventual nu e învoit să o supoarte— să încredințeze pe cei cari de bună voie s'ar angaja la așa ceva, că adevăc dânsii să prelucre tot materialul din toate studiile la toate clasele școalei noastre în lecțiuni practice bune, cu toate indigetările metodice provăzute, apoi îmbinate cu lucrul manual, care numai așa are rost dacă are bază în cele învățate. Aceste să înțelege au să fie în adevăr de model. Aceste să se facă treptat într'un an cl. I și II și așa mai departe. Materialul prelucrat în astfel de lecțiuni prima oară să se litografeze pe spesele Reuniunei, care de sine înțales au să fie restituite din partea membrilor, cari în urma hotărării proprii s'ar deobligă a rescumpără coalele litografate, ba s'ar putea pune în serviciul acesta chiar organul nostru mai mărimdu-se puțin și tipăridu-se cu litere mai mici, așa că deși apare lunar, să poată aduce odată atâta material cât trebuie predat într'o lună, prețul respective abonamentul tot la hotărârea adunării generale asemenea s'ar putea mări după cum cere trebuința, dacă eventual nici una nici alta din aceste 2 propuneri ale mele nu s'ar putea aplica, atunci să se litografeze pe spesele celor 3 încredințați de adunarea generală. Lecțiunile astfel prelucrate și litografate se vor trimite fiecărui învățător spre a le aplică în școala sa, pe aceste coale se va lăsa margini ca loc pentru observări — să fiu bine înțeles în aceste lecțiuni nu se va da numai modele de lecțiuni ci se va prelucra întreg materialul pretins de planul de învățământ. — În locul pentru observări își va face observările proprii fiecare învățător, va arată abunăoară, că unde a întimpinat greutate la preles, cum crede că s'ar înlocui partea aceia cu ceva mai bun, apoi va face observări cu privire la individualitatea școlariilor, la împrejurările locale, cu un cuvânt toate observările pe cari le afiă de bune în interesul învățământului.

Acest material după ce l'a preles, însoțit de observările sale, fiecare învățător la sfârșitul anului școlar îl va înainta prezidentului despărțământului său, care'l va tran-

spune unei comisii de 3, alese anume spre acest scop în conferința tractuală din toamna anului curent, aceasta comisie le va studia observările bune menite a aduce îmbunătățire le va primi de ale sale, iar pe cele rele le va combate și apoi însoțit materialul de concluziunile sale aceasta comisiune le va subșterne comisiei de 7, alese de către adunarea generală din acest an anume spre acest scop, dar înainte de adunarea generală viitoare, astfel, ca comisia să aibă timpul necesar de ale studia și apoi în adunarea generală proximă să facă propunere în merit asupra materialului astfel prelucrat și cernut. Adunarea generală pe baza opiniunii comisiei de 7, aflându-le și ea de bune le primește de ale sale și le propune Venerabilului Consistor spre aprobare ca manuale ajutătoare pentru învățatori. Ven. Consistor apoi va purcede din nou la cenzurarea lor prin oameni experți cu vederi mai generale, cari le vor mai îmbunătăți conform vederii lor. Aprobate fiind de Ven. Consistor aceste lecțiuni se vor tipări în manual și apoi sum sigur că fiecare învățător va grăbi să și-le procure, având prin ele la mână pe sfătuitorul său cel mai competent în cauză.

Dacă adunarea generală în ședințele din anul curent va începe acest lucru bun și folositor deja la finea anului școlar 1914/15 se va putea termina materialul clasei I-II, în an. școlar 1915/16 cl. III-IV, iar în anul școlar 1916/17 materialul clasei V-VI. Fiind aceste manuale ajutoare pentru învățatori cenzurate în formele arătate mai sus și aprobate de Ven. Consistor, în anii următori cei încredințați de adunarea generală se vor pune la compunerea manualelor pentru școlari, cari au să fie de acord și în strâns raport cu aceste manuale ajutătoare, la urmă primind și acestea aprobarea Ven. Consistor și eventual cea ministerială se vor tipări și introduce în școlile noastre.

Că nu nu ar putea face ceice eventual s'ar angaja la acest lucru și fără încredințarea adunării generale a Reuniunii noastre? ar cugeta cineva. Răspund: Ba da, s'ar putea, dar atunci nu ar avea titlul de drept a se

cerne prin comisiile amintite, ceia ce ar fi un lucru foarte folositor, atât membrilor Reuniunii cari ar avea a se ocupa cu lucruri, cari au menirea să ușureze soarta noastră, a școalelor și prin acestea la ridicarea poporului nostru prin școală, cât și manualelor respective, căci vor fi cernute prin mai multe ciururi, unde sunt diferiți oameni, diferite păreri și apoi mai mulți ochi mai multe văd, ceia ce ar fi un favor colosal manualelor din chestiune la care numai în forma aceasta am putea ajunge.

În acest caz vom avea, atât manuale ajutătoare pentru învățători, cât și manuale pentru școlari, compuse nu de un autor, ci de întreaga ceata învățătorilor și aprobate de forurile competente.

Aceste manuale pe lângă aceia că ar fi model, neconditionat foarte bune și pedagogice, ar face ca învățătorul să fie stăpân peste școala sa și peste ceia ce trebuie să facă în ea, să poată prelege cu cea mai mare siguranță în prezența ori căruia vizitator de școale, căci chiar și învățătorii cei mai diligenți, având aceste manuale ajutătoare vor fi ușurați prin ele, căci energia ce ar pierde-o cu prelucrarea acestor teme o ar întoarce la predarea lor ca aceasta să fie cât se poate de interesantă temeinic predată ca școlarul cât mai bine să-și poată însuși cele prelese. Ba îi va mai rămânea timp pentru a se ocupa în alte direcțiuni.

Dezvoltarea interesului față de obiectul de preles știm că e scopul principal a predării și aceasta ușor se poate ajunge numai prin compunerea manualelor ajutătoare în forma aceasta, căci de nu vor fi străine de sufletul nici a unui învățător, pentru că la timpul său fiecare le-a primit spre a-și da părerea asupra lor, ele deci vor ținea cont de observările obiective a tuturor învățătorilor și vor fi încoronate cu părerile oamenilor de specialitate cu vederi generale, așa că cutez a afirma că asemenea cărți ar fi în stare a rivaliza cu oricari asemenea cărți din patrie. Manualele școlarilor apoi fiind în strânsă legătură cu manualele ajutătoare, școlarii singuri vor vedea, că aceia ce

s'a propus are argument sigur în cartea lui, se va convinge că cărțile conțin lucruri adevărate, după care se pot lua, căci mintea lor nu se va mai încurca cu fraze fără înțeles, nu vor perde timpul cu simplificarea materialului, de ce și așa nu sunt vrednici, dar în același timp nu sunt nici chemați, învățătorul nu va fi silit a reduce la zero valoarea și însemnătatea cărților naintea școlărilor, poate pentru totdeauna, dar necondiționat pe un timp oare care, iar munca noastră grea ne va aduce roade mulțumitoare.

Dar pe lângă toate aceste foloase, folosul cel mai mai mare ar fi că prin aceasta am uniformiza învățământul în școlile noastre românești, care până azi e foarte diferit.

Că aceasta afacere nu aparține cercului de activitate a Reuniunii învățătoarești, nu cred că c poate zice nimenea, de oarece nu e vorbă că Reuniunea să aproabe atari manuale, ci prin aceia numai și-ar pune în activitate foloșitoare, membrii săi, ceia ce e scopul principal al oricărei societăți pământești. Ba am dovedi lumii și posterității că ne interesăm de soarta școlărilor și a poporului nostru și în afară de școală, prin urmare aceasta muncă nu ar putea fi declarată de incompetență Reuniunii învățătoarești, ci din contră trebuie să fie declarată chiar de merit.

În această formă zic eu că am putea ajunge la manuale de model și corâspunzătoare scopului urmărit de școlărilor noastre.

Chestiunea privindu-o eu de foarte importantă am aflat de bine a o da publicității acum în preajma adunării generale, ca astfel fiecare să aibă timp a medita asupra ei.

Una lîn să notez, e vorbă de un ideal la care numai așa putem ajunge, dacă interesele personale le subordonăm interesului general al școlărilor și poporului nostru.

Celce dorește să fie folositor societății e dator să-și uite cu totul de el însuși» a zis Conte Stefan Széchenyi.

Anticipând aceste atrag atențiunea Onoratei adunări

generale a Reuniunii învățătorilor dela școalele profesionale gr. or. rom. din protopopiatele arădane I—VII, ținândă în anul curent în Arad, asupra acestui chestiuni.

Giula, în luna Iunie 1914.

Exemple din socoată.

(Cl. I.)

Procedura metodică.

Intuiția se face totdeauna cu obiecte reale, cari sunt mai atrăgătoare pentru copii: bani, nasturi, nuci, alune, castane, mere, pere, cireșe ș. a.

Dela intuiția obiectelor reale se trece la semnele acestora pe o treaptă mai abstractă: linii, cruci, cercuri, puncte ș. a., spre ai pregăti pe elevi pentru treapta abstracțiunii, când se enunță regula pe baza experiențelor câștigate din partea elevilor.

Urmează apoi aplicarea practică cu diferite obiecte reale atrăgătoare culese din cercul de cugetare și din mijlocita apropiere a elevilor (socoata orală).

Pentru ca noțiunile câștigate despre numeri să se imprime și mai bine în memoria elevilor, li se dă ca ocupațiuni de silenții la lucru manual să construiască din lut globurile, cruci, triunghiuri, cercuri ș. a. (înfățișare plastică), din capete de aprinjoare, să facă diferite combinațiuni: la 3 un triunghi, la 4 o cruce, un patruunghi, etc. Dela treapta aceasta reală și aici se poate trece în mod treptat la o treaptă ceva mai abstractă (desemn, infățișare grafică), punând pe elevi să infățișeze pe tablă, pe tăblițe, sau în caete icoana obiectelor, bunăoară: la Nr. 1 o linie, o cruce, un cerc, un ban etc.; la 2 o păreche de cireșe, o păreche de cărnați; la 3 o frunză de trifoi; la 4 patru roate, sau o masă cu 4 picioare; la 5 cele 5 degete dela mână; la 6 o stea cu 6 cornuri; la 7 trei grupe de ouă așezate în forma aceasta $3+1+3$; la 8 două ramuri cu prune, din cea dintâie e desprinsă una, iar din a doua sunt desprinse două; la 9 trei grupe de ghindă în fiecare câte trei; la 10 două grupe de pui așezați astfel: în grupa I. patru pe de margini și unul în mijloc, iar în grupa II. trei pui unul sub

altul și doi ceva mai îndărăpt, pentru ca să se poată face diferite combinațiuni. Ca ocupațiuni de silențiu pe treapta cea mai abstractă li se dă să calculeze cu numeri abstracți, cari trebuie astfel așezați, ca rezolvarea cu aceștia să nu urmeze ca ceva natural, ceia ce conduce la mecanism, bunăoară: $1+1$, $3+1$, $4+1$, ci așa: $1+1=$, $1+?=2$, $2+?=2$, etc.

Exemplele practice precum și cele cu numeri abstracți se rezolvă în ordinea după cum urmează:

1.

Câte linii vedeți pe tablă?

Câți învățători sunt în clasă?

Pe tablă se află o linie; șterg de pe tablă o linie, câte linii mai rămân?

Ce vedem în școală numai odată?

O mamă are numai un copil, pe Nicușor; ea are în mână un măr; îl dă lui Nicușor, câte mere are el?

2.

Câte sunt o linie cu o linie? Câte sunt două linii fără o linie? Câte sunt de două ori câte o linie? Câte sunt două linii împărțite prin o linie?

Marin are o nucă, sora sa îi mai dă o nucă, câte nuci are de toate?

Sabin are numai un ban, sora sa Olimpia are doi bani, cu câți bani are sora sa mai mulți decât el?

Aurelia are două pere, mănâncă din ele o pară, câte pere îi mai rămân?

Lelea Domnica are doi copii: pe Mircea și pe Margareta, împarte un măr între cei doi copii, cât primește unul?

Ionel are două buzunare, în fiecare buzunar câte un ban, câți bani are într'amândouă buzunarele?

Mircea are ghete în picioare, la două ghete cum le mai zicem?

$$1+1=$$

$$1+?=2$$

$$2+?=2$$

$$1-1=$$

$$2-?=1$$

$$2-?=0$$

$$1 \times 2=$$

$$2 \times 1=$$

$$2 \times ?=2$$

$$2 : 1=$$

$$2 : 2=$$

$$2 : ?=2$$

3.

Câte sunt două cercuri cu un cerc? ș. m. d.

Voicu are două prune, mamă-sa îi mai dă o prună, câte prune are de toate?

Lui Nicușor tatăl său îi dă un ban, mamă-sa un ban și bună-sa iarăși un ban, câți bani are de tot?

Pe Mărioara o trimite mamă-sa la coteț după ouă; aduce în poală trei ouă, pe cale sparge din ele două ouă, câte ouă îi mai rămân?

Lucia e de trei ani, sorioara ei Zoe e numai de 2 ani, cu câți ani e mai tinără Zoe?

Mama lui Coriolan are trei ciubare, în fiecare ciubar tot câte un ou, câte ouă are de toate?

O mamă împarte trei persece între cei trei copilași, câte sei vin la unul?

$2 + 1 =$	$3 - 1 =$	$1 \times 3 =$	$3 : 1 =$
$1 + ? = 3$	$3 - ? = 1$	$3 \times ? = 3$	$3 : 3 =$
$1 + 1 = 1$	$3 - 2 =$	$1 \times 2 + 1 =$	$3 : ? = 3$
$2 + ? = 3$	$3 - ? = 2$	$1 \times 2 + ? = 3$	$3 : ? = 1$

4.

Câte sunt trei roate cu o roată?

Ileana are trei bile, tatăl său îi mai cumpără o bilă, câte are de toate?

Virgil prinde 4 fluturi, zboară din ei doi fluturi, câți fluturi îi mai rămân?

Iorgu are patru nasturi, dă din ei lui Oprea jumătate, câți îi mai rămân?

Florica are două pungulițe, în fiecare punguliță are câte doi bani, câți bani are în amândouă pungulițele?

Mama Victoriei împarte patru colaci la patru fetițe sermane, câți colaci se vin la una?

$3 + 1 =$	$4 - 2 =$	$1 \times 4 =$	$4 : 1 =$
$2 + ? = 4$	$4 - ? = 1$	$2 \times 2 =$	$4 : 2 =$
$1 + ? = 4$	$4 - 1 =$	$4 \times ? = 4$	$4 : 4 =$
$3 + ? = 4$	$4 - ? = 2$	$1 \times ? = 4$	$4 : ? = 2$

5.

Câți sunt patru nasturi cu un nasture? ș. a.

Tatăl lui Traian are în grădină patru pomi, mai sădește câtră ei un pom, câți pomi are de tot?

Mama Lenuței pune la fum cinci cârnați, mănâncă pisica trei din ei, câți cârnați rămân la fum?

Elvira e de cinci ani, sora sa Aglaia e de doi ani, cu câți ani e mai tinără Aglaia?

O fată toarce pe zi un fus, câte fuse va toarce în cinci zile?

Cinci copii culeg de sub un măr cinci mere, dacă se împart pe ele, câte se vin la unul?

$3 + 2 =$	$5 - 1 =$	$1 \times 5 =$	$5 : 1 =$
$1 + 4 =$	$5 - 3 =$	$5 \times 1 =$	$5 : 5 =$
$4 + ? = 5$	$5 - ? = 3$	$2 \times 2 + ? = 5$	$5 : ? = 5$
$2 + ? = 5$	$5 - ? = 1$	$5 \times ? = 5$	$5 : ? = 1$

6.

Câte sunt patru cireșe cu două cireșe? ș. a.

Radu are trei nasturi, Sandu are șase nasturi, cu câți are Sandu mai mulți?

Într'un pom erau odată șese vrăbii, au zburat din ele două vrăbii, câte au mai rămas în pom?

Coriolan are șese persece, dacă din ele lui Traian jumătate, câte îi mai rămân lui?

Într'o bancă sunt trei școlari, câți școlari sunt în două bănci?

Câte perechi sunt în șase cireșe?

O ceruză e cu doi fileri, câte ceruze putem cumpăra din șase fileri?

$4 - 2 =$	$6 - 3 =$	$1 \times 6 =$	$6 : 1 =$
$1 + 5 =$	$6 - 4 =$	$2 \times 3 =$	$6 : 6 =$
$3 + ? = 6$	$6 - ? = 4$	$3 \times 2 =$	$6 : ? = 3$
$1 + ? = 6$	$6 - ? = 1$	$6 \times ? = 6$	$6 : ? = 2$

7.

Câte sunt șase ouă cu un ou? ș. a.

Filomela e de patru ani, sora sa Grațiana e de șapte ani, cu câți ani e mai în vârstă Grațiana?

La o scară erau șapte fuștei, s'au rupt din ei trei fuștei, câți fuștei au mai rămas?

Dacă într'o săptămână sunt două sărbători, câte zile sunt de lucru?

Un om câștigă pe zi o coroană, câte coroane câștigă în 7 zile?

Dora are șapte mere, dacă mănâncă pe zi câte un măr, în câte zile le găte de mâncat?

$5+2=$	$7-3=$	$1 \times 7=$	$7 : 1=$
$3+4=$	$7-5=$	$7 \times 1=$	$7 : 7=$
$6+?=7$	$7-?=3$	$7 \times ?=7$	$7 : ?=1$
$2+?=7$	$7-?=6$	$1 \times ?=7$	$7 : ?=1$

8.

Câte sunt cinci prune cu trei prune ?

Anișoara are șapte nuci, mamăsa îi mai dă o nucă, câte nuci are de toate ?

Un om are trei oi, câte trebuie să mai cumpere către ele ca să aibă de tot opt oi ?

Mama Ilenei are opt pui, vinde din ei doi pui, câți pui îi mai rămân ?

Octavian are opt persece, dă din ele sorioarei sale jumătate câte îi mai rămân lui ?

Tata lui Nicușor are două scroafe, la fiecare scroafă câte patru purceluși, câți purceluși are la amândouă scroafele ?

Câte părechi sunt în opt cârnăței ?

Patru copii culueg dintr'un păr opt pere, dacă se împart pe ele, câte se vin la unul ?

$7+1=$	$8-2=$	$2 \times 4=$	$8 : 2=$
$3+5=$	$8-4=$	$4 \times 2=$	$8 : 4=$
$2+?=8$	$8-?=5$	$8 \times ?=8$	$8 : ?=8$
$4+?=8$	$8-?=7$	$1 \times ?=8$	$8 : ?=1$

9.

Câte sunt șapte fire de ghindă cu două fire de ghindă ? ș. a.

Emil are cinci porumbei, Victor are cu patru porumbei mai mulți, câți are acest din urmă ?

Într'o săniuță erau o dată nouă copii, s'au resturnat din ei trei, câți copii au rămas în săniuță ?

Viorica are nouă nuci, câte trebuie să mănânce din ele ca să-i rămână numai cinci nuci ?

Câte sunt de trei ori trei fire de ghindă ?

O mamă împarte nouă nucii între cei trei copilași, câte nuci se vin la unul ?

$6+3=$	$9-1=$	$1 \times 9=$	$9 : 1=$
$2+7=$	$9-6=$	$3 \times 3=$	$9 : 3=$
$5+?=9$	$9-?=2$	$9 \times ?=9$	$9 : ?=1$
$1+?=9$	$9-?=5$	$3 \times ?=9$	$9 : ?=9$

10.

Câți sunt opt pui cu doi pui ș. a.

Cloca are șese pui albi și patru negri, câți pui are de toți?

Mama lui Adrian avea zece pui, a mâncat uliul din ei trei pui, câți pui i-a mai rămas?

Angela avea zece alune, a dat lui Voicu din ele jumătate, câte alune i-a mai rămas?

Câte părechi sunt în zece porumbei?

Într'o grădină sunt două cuiburi de paseri, în fiecare sunt tot câte cinci ouă, câte ouă sunt într'amândouă cuiburile?

Un caet e cu doi fileri, câte caete putem cumpăra din zece fileri?

$$8 + 2 =$$

$$10 - 1 =$$

$$1 \times 10 =$$

$$10 : 2 =$$

$$5 + 5 =$$

$$10 \cdot 7 =$$

$$2 \times 5 =$$

$$10 : 5 =$$

$$3 + ? = 10$$

$$10 - ? = 6$$

$$10 \times ? = 10$$

$$10 : ? = 1$$

$$6 + ? = 10$$

$$10 - ? = 5$$

$$5 \times ? = 10$$

$$10 : ? = 10$$

REVISTE.

Flacăra închină Nr. 35 din 14 iunie întreg nemuritorului nostru poet M. Eminescu din incidentul aniversării de 25 ani de la moartea tragică a aceluia. Din acest prilej la loc de frunte scrie dl Ion Slavici, cunoscutul nuvelist, un articol din viața intimă a poetului, arătând temeinicia cunoștințelor, stăruința cu care urmăria chestiunile ce-l preocupau neconținut. Eminescu avea aproape o patimă pentru discuții. Orice chestie ce o arunca cineva poate numai la întâmplare, pe el îl preocupă timp îndelungat și nu se abătea dela ea până ce nu-i dădea o soluție definitivă. Chiar și aceasta singură împrejurare ne arată pe omul superior, care nu trece nepăsător pe lângă lucrurile ce-l împresoară, ci la toate dorește săle găsească ținta finală.

Săptămâna politică și culturală în Nr. 23 din 7 iunie publică un articol din peana dlui N. Moisescu intitulat: „Metoda biologică în predarea geografiei“ prin care stăruie predarea geografiei după acest metod rațional, care constă: a) în intuirea formelor vii cari întrunesc în aceleași timp forma și vieața sau materia și energia; b) în a pune ființele în mediul lor; c) în a stabili raporturi de moralitate între condițiile mediului și între însușirile organelor ființelor. Iar în centrul acestui studiu important trebuie pus omul, cu care trebuiesc aduse în concordanță toate produsele din natură. Dacă nu se face astfel, se face geologie, biologie, tehnologie, istorie, economie, politică și numai geografie nu se face?

CRONICA.

Anniversarea de 25 ani dela moartea poetului Mihail Eminescu. În 15 iunie s'a împlinit un pătrar de veac decând s'a stâns acest lucefâr al poeziei române vecinic însetat după Nirvana. În acest interval de timp zădarnic am căută să-i găsim tovarăș. Eminescu a rămas fără păreche. Și știe Dumnezeu când se va ivi pe orizont o stea care să-l ajungă în strălucire.

Comemorarea lui oficioasă s'a amânat până la toamnă. Se vor ridica atunci monumente, se vor ținea vorbiri duiioase — și alte lucruri convenționale, pe cari poetul le-a sbiciuit în viață. Și peste toate aceste recunoștințe postume spiritul mare alui Eminescu va pluti peste vremuri: *Nemuritor și rece.*

INFORMAȚIUNI.

Notă oficială. În legătură cu §. 110 din „Regulamentul pentru organizarea învățământului“ unde se fixează notele de clasificățiune în școlile populare, prin aceasta ținem să fixăm și echivalentul unguresc al acestor note, pentruca ele să se poată induce unifor și în atestatele de fine de an.

Clasificațiunea din purtarea morală: deplin corăspunzător: jó, corăspunzător: szabályszerű, puțin corăspunzător: kevésbé szabályszerű, necorăspunzător: rosz.

Din diligență: foarte diligent: igen szorgalmas, diligent: szorgalmas, puțin diligent: változó, negligent: hanyag.

Din obiectele de învățământ: distins: kitűnő, eminent: jeles, bine: jó, suficient: elegendő, nesuficient: elégtelen.

Sibiu, în 5 Iunie 1914. (Nr. 6572 Șc.) Conzistorul arhidiecezan.

Când se începe anul școlar. Venerabilul Conzistoriu prin circularul de sub Nr. 4560/914, ordină începerea anului școlar, în mod escepțional din cauza războiului, pe ziua de 1/14 septemvre, va se zică cu o întârzie de 2 săptămâni. Învățătorii intrați la oaste vor fi supliniți prin preoți.

Competințele învățătorilor noștri înrolați în armată. Conzistorul gr.-or. român din Arad a dat ordin tututor oficiilor parohiale să dea familiilor învățătorilor înrolați în armată toate competențele de salar, pe întreagă durata războiului.

Almanachul preoților și învățătorilor români de Iosif Moldovan pe anul școlar 1914/15 a apărut și se poate comandă la librăria diecezană din Arad. Prețul 1 cor.

Manuale școlare de Iosif Moldovan și consoții aprobate de înaltul ministeriu și Ven. Conzistor din Arad :

ABCdar prima carte de cetire română, pe baza metodului cuvintelor normale, cu ilustrațiuni foarte precise. Prețul 40 fil.

A doaua carte de cetire română cu ilustrațiuni foarte instructive. Prețul 40 fil.

A treia carte de cetire română. Prețul 60 fil.

A patra carte de cetire română. Prețul 60 fil.

Carte de cetiră română, pentru cl. V—VI. Prețul 1 cor.

Limba maghiară, care pe lângă exercițiile de cetire, conține o serie de lexici de traduceri și întreg materialul exercițiilor de vorbire, după sistemul foarte ușor, prescris anumit în planul de învățământ. Prețul 50 fil.

Solviri de taxe. *Taxă*: Pavel Leu, Ioan Hălmăgian, Aurelia Hălmăgian, Ioan Hui, Iosif Moldovan, Efrem Brindea, Aurel Drăgan, Uroș Totorean, George Popovici, Valer Braja, Grigoriu Roșu, Simeon Bârlea, Nicolae Vugu, Ersilia Cădar, Petru Cociu, câte 4 cor. Petru Lupaș, Uroș Pinteau, Stefan Ponta câte 4 cor., Dr. Sabin Dan 10 cor., Sinesie Popovici, Ioan Ardelean 1 cor., Ioan Voluntir 7 cor.

Organ: Pavel Leu, Ioan Hălmăgian, Ioan Hui, Iosif Moldovan, Efrem Brindea, Grigoriu Roșu, Ersilia Cădar câte 5 cor., Uroș Pinteau 10 cor. Petru Cociu 5 cor. 64 fil. Iulian Paguba 10 cor.

Monumentul Dr. P. Pipos: Procopiu Givulescu 5 cor., Livia Pleș, Ersilia Ursu, Traian Friderich, Gregoriu Caba, Iuliu Barzu, Nicolae Vugu, Vasilie Iliș, George Mihuța, Eugen Spineanț, Traian Givulescu, Iuliu Givulescu, Nicolae Dima, Moisă Mariș, Ioan Crișan câte 1 cor. Membrii despărțământului Radna 6 cor.

BIBLIOGRAFIE.

Stefan Metes: „Ce a scris N. Iorga“. Cuprinde cea mai vastă biografie cunoscută până acuma la noi asupra bărbatului providențial care s'a distins pe nenumărate terene a literelor și artelor române. Partea bibliografică cuprinde aproape tot ce a scris acest neadormit cercetător a trecutului neamului românesc de pretutindeni, a cărui activitate și fecunditate a fost și va rămânea fără păreche în anele literaturii noastre. Prețul 2 lei.

G. Bogdan Duică: „Românii și Evreii“. Dl Bogdan-Duică din chestiunea evreiască, care preocupă de un timp încoaci cercurile conducătoare din România, ni-a dat un studiu foarte folo-

sitor și instructiv, bazat pe cele mai autentice documente și izvoare. Studiul de față cuprinde toate loturile acestei chestiuni capitale, după cetirea căruia rămâi pe deplin luminat și orientat asupra poziției ce ai să iei pentru dezlegarea acestei teme atât de importantă în fond. Prețul 2 50 lei.

Alexandru Cusin: „Cooperația sătească în România“. Aceasta broșură se ocupă de mișcarea cooperativă din țară, arătând în mod practic, cum s'a născut, cum s'a dezvoltat, care-i sunt foloasele, neajunsurile și totodată remediile ce i s'ar putea a duce pentru ca să fie cât să poate mai folositoare sătenilor, pentru cari s'au întemeiat. Prețul 1 leu.

Virgil N. Madgearu: „Structura și tendințele băncilor populare în România“, cuprinde o expunere clară și concisă asupra temei ce preocupă în mod tot mai sistematic păturile noastre conducătoare de pe sate: pentru înaintarea, bunăstarea și înflorirea economică a poporului nostru. Prețul 1 leu.

Fr. W. Förster: „Educația cetățenească a tineretului și adulților“. Traducere liberă de Apostol D. Culea. Biblioteca „Minerva“ prețul 30 bani.

Lucrarea de față este o frumoasă contribuție a pedagogiei sociale, a distinsului coleg Culea din limba germană. Importanța acestei lucrări la noi e îndoit de mare recunoscut fiind faptul, că câte greșeli nu se săvârșesc la noi tocmai pe terenul educației cetățenești. Cartea aceasta scrisă de unul dintre cei mai mari pedagogi și cugetători, dela cari sunt excluse orice patimi omenești, va fi călăuză cea mai sinceră pentru a face lumină și aceasta chestiune importantă ce preocupă cercurile conducătoare a tuturor statelor moderne de astăzi.

Sumarul:

„Apel“; *I. G. „Pocăiții“*; *Teodor Mariș*: „Cum sunt și cum ar putea fi manualele școalelor noastre“; „Exemple din so-coată“ (cl. I.); *Reviste*: „Flacăra“, „Săptămâna politică și culturală“; *Cronica*: „Aniversarea de 25 ani dela moartea poetului M. Eminescu“; *Informațiuni*; *Bibliografie*.

Tiparul Tipografiei Diecezane gr. or. rom. din Arad.

